

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
JUDr. Martinou Radkovou ve věci

žalobkyně: **Ing. J. H.**
bytem X

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 9. 2019, č. j. X, ve věci starobního důchodu

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalovaná napadeným rozhodnutím zamítla námitky a potvrdila své rozhodnutí ze 14. 6. 2019, č. j. X, kterým žalobkyni přiznala starobní důchod ve výši 26 748 Kč od 22. 5. 2019.
2. **Žalobkyně v žalobě** namítala, že žalovaná při překročení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění (dále jen „pojistné“) měla přeplatek převést z roku 2008 v následujících letech nebo ho žalobkyni vrátit. Žalobkyně v roce 2008 pracovala postupně pro dva zaměstnavatele a jde u ní o diskriminaci. Kdyby žalobkyně pracovala u jednoho zaměstnavatele, přestal by jí po dosažení maximálního vyměřovacího základu pojistné srážet.
3. **Žalovaná ve vyjádření k žalobě** odkázala na § 5 odst. 1, § 15a odst. 1 a 2, § 17 odst. 1 a 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon č. 589/1992 Sb.“) a § 18 odst. 1 a 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „ZDP“) a uvedla, že nemohla postupovat jinak než podle citovaných norem, zejména § 15a odst. 2 písm. b) zákona č. 589/1992 Sb. Žalobkyně dosáhla v roce 2008 vyměřovacího základu pro pojistné

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

o 353 002 Kč vyššího, než byl maximální vyměřovací základ a tato částka se stala přeplatkem na pojistném. Podle § 18 odst. 1 a 4 zákona č. 589/1992 Sb. nelze převést přeplatek na pojistném do následujících let. Žalobkyně si o vrácení přeplatku na pojistném nepožádala a podle § 17 odst. 1 cit. zákona lhůta pro jeho vrácení již uplynula.

4. **Žalobkyně v replice** namítla, že § 15a odst. 2 písm. b) a § 17 odst. 1 a 3 zákona č. 589/1992 Sb. jsou diskriminační a v rozporu s čl. 1 a 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Zaměstnanci, kteří v průběhu roku změnili zaměstnavatele, platí vyšší daň z příjmů a vyšší pojistné bez možnosti vrácení, tím obdrží nižší čistou mzdu a je narušeno jejich právo na spravedlivou odměnu a rovnost před zákonem. Ustanovení § 17 odst. 1 a 3 zákona č. 589/1992 Sb. je diskriminační, protože přeneslo odpovědnost za pojistné ze zaměstnavatele na zaměstnance. Ustanovení § 18 odst. 1 a 4 ZDP nevylučuje postup navržený žalobkyní, a to převést přeplatek do vyměřovacího základu za rok 2010. Žalované vzniklo nevrácením přeplatku na pojistném bezdůvodné obohacení, které je povinna vydat (§ 2 a § 2991 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí, dále jen „OZ“).
5. **Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“), v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.).
6. Krajský soud **z obsahu správního spisu** ověřil, že podle osobního listu důchodového pojištění činil vyměřovací základ žalobkyně od 1. 1. 2008 do 31. 3. 2008 celkem 353 002 Kč a od 1. 4. 2008 do 31. 12. 2008 celkem 1 379 085 Kč.
7. V námitkách žalobkyně namítala, že jí nebyl započítán příjem 353 002 Kč z důvodu, že překročila maximální vyměřovací základ příjmem u druhého zaměstnavatele. Žalobkyně požádala o započítání tohoto příjmu do vyměřovacího základu za rok 2010, protože si nepožádala o vrácení přeplatku.
8. Žalovaná v **napadeném rozhodnutí o námitkách** vysvětlila podrobně způsob výpočtu celého důchodu. Ke sporné otázce žalovaná uvedla, že podstatné je zaúčtování namítaného vyměřovacího základu zaměstnavatelem v roce 2008, neboť podle § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. vyměřovacím základem zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění je úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění.
9. Žalobkyni bylo možné zohlednit příjem o druhého zaměstnavatele B. O. a. s. od 1. 4. 2008 do 31. 12. 2008 v celkové výši 1 379 085 Kč jen ve výši maximálního vyměřovacího základu 1 034 880 Kč, a to v souladu s § 15a odst. 1 a 2 zákona č. 589/1992 Sb. Částka zaplacená na pojistném, která přesahuje maximální vyměřovací základ, je přeplatkem, který lze vrátit do pěti let od roku, ve kterém vznikl. Požadované převedení přeplatku do vyměřovacího základu v roce 2010 zákony neumožňují a takový postup může být vnímán jako obcházení zákona.
10. Soud dospěl k závěru, že žaloba **není** důvodná.
11. Předmětem sporu je otázka správnosti „zastropování“ vyměřovacího základu žalobkyně v roce 2008 a nezahrnutí přeplatku na pojistném do vyměřovacího základu v roce 2010.
12. Podle § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. vyměřovacím základem zaměstnance pro pojistné Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

na důchodové pojištění je úhrn příjmů, s výjimkou náhrad výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudců, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění. Zúčtovaným příjmem se pro účely věty první rozumí plnění, které bylo v peněžní nebo nepeněžní formě nebo formou výhody poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch, popřípadě připsáno k jeho dobru anebo spočívá v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance.

13. Podle § 15a odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy. Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje maximální vyměřovací základ zaměstnance, je kalendářní rok. Maximální vyměřovací základ zaměstnance je tvořen součtem vyměřovacích základů zaměstnance zjištěných v kalendářním roce, za který se maximální vyměřovací základ zjišťuje.
14. Podle § 15a odst. 1 písm. b) zákona č. 589/1992 Sb. přesáhne-li v kalendářním roce úhrn vyměřovacích základů zaměstnance maximální vyměřovací základ podle odstavce 1 a zaměstnanec je v tomto roce zaměstnán u více zaměstnavatelů, považuje se pojistné zaplacené zaměstnancem z úhrnu jeho vyměřovacích základů ze všech zaměstnání, který přesahuje tento maximální vyměřovací základ, za přeplatek na pojistném (§ 17); tento přeplatek však nemůže být vyšší než částka, která byla zaměstnanci z jeho příjmů sražena na pojistném.
15. Podle § 17 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. přeplatek na pojistném se vrací plátcí pojistného nebo jeho právnímu nástupci do pěti let po uplynutí kalendářního roku, v němž vznikl, pokud není jiného splatného závazku vůči okresní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení.
16. Podle § 17 odst. 3 věty první části před středníkem zákona č. 589/1992 Sb. přeplatek podle § 15a odst. 2 písm. b) vrátí okresní správa sociálního zabezpečení zaměstnanci jen na základě jeho písemné žádosti doložené potvrzením zaměstnavatele podle § 15a odst. 3.
17. Podle § 18 odst. 1 ZDP rozhodným obdobím pro stanovení osobního vyměřovacího základu je období, které začíná kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž pojištěnec dosáhl 18 let věku, a končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu, pokud se dále nestanoví jinak.
18. Podle § 18 odst. 1 ZDP do rozhodného období se nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986. Není-li však v takovém rozhodném období aspoň pět kalendářních roků s vyměřovacím základem pojištěnce (§ 16 odst. 3 a 7), prodlužuje se rozhodné období před rok 1986 postupně tak, aby zahrnovalo ještě jeden takový rok, nejvýše však kalendářní rok bezprostředně následující po roce, v němž pojištěnec dosáhl věku 18 let.
19. Gramatickým výkladem citovaných ustanovení nelze dospět k jinému závěru, než že správní orgány postupovaly správně, v souladu se zákonem a započítaly žalobkyni do vyměřovacího základu za rok 2008 pouze částku do výše maximálního vyměřovacího základu a převyšující část posoudily jako přeplatek. O ten si žalobkyně nepožádala a nárok na jeho vrácení jí po pěti letech od jeho vzniku zanikl. Žalované žádné ustanovení zákona

neumožňovalo převést tento přeplatek do vyměřovacího základu jiného kalendářního roku.

20. Je plně na zákonodárci, zda stanoví maximální vyměřovací základ a v jaké výši. Maximální vyměřovací základ byl zaveden zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, s účinností od 1. 1. 2008. Jednak poněkud oslabuje solidární prvky, jejichž míra byla určitými kruhy kritizována, jednak vytvořil určitý prostor pro přípravu druhého důchodového pilíře (VOŘÍŠEK, Vladimír. § 17 [Přeplatek pojistného]. In: VOŘÍŠEK, Vladimír. Zákon o důchodovém pojištění. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 409.)
21. Ústavní soud k zákonu č. 261/2007 Sb. v nálezu z 23. 4. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 2/08, č. 73/2008 USn., vyslovil, že většina změn provedených zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, se týká práv náležejících mezi práva sociální. Jejich pojmovým znakem je skutečnost, že nemají bezpodmínečnou povahu a je možné se jich domáhat pouze v mezích zákonů [čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „Listina“)]. Toto ustanovení dává pravomoc zákonodárci stanovit konkrétní podmínky realizace sociálních práv. Zákonné provedení nesmí být v rozporu s ústavními principy, jinými slovy, příslušné zákony nesmí ústavně zaručená sociální práva popřít či anulovat. Při provádění ústavní úpravy, zakotvené v Listině, se zákonodárce musí řídit čl. 4 odst. 4 Listiny, podle kterého při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Specifickým charakterem sociálních práv je, že jsou závislá zejména na ekonomické situaci státu. Úroveň jejich poskytování reflektuje nejen hospodářský a sociální vývoj státu, ale i vztah státu a občana, založený na vzájemné odpovědnosti a na uznání principu solidarity. Míra, v jaké se princip odpovědnosti a solidarity projevuje v právním řádu daného státu, určuje také charakter tohoto státu (např. jako státu sociálního). Míra uznání principu solidarity závisí na úrovni etického chápání soužití ve společnosti, její kulturnosti, ale i smyslu jednotlivce pro spravedlnost a sounáležitost s ostatními a sdílení jejich osudu v určitém čase a místě. Solidaritu lze, z pohledu jednotlivce, vnímat jako vnitřní či vnější. Vnitřní solidarita je dána citovou blízkostí vztahu k ostatním, je spontánní, uplatňuje se především v rodině a v dalších partnerských společenstvích. Stát do tohoto vztahu zpravidla nezasahuje, nebo jen velmi omezeně (viz rodinněprávní vztahy upravené zákonem o rodině). Vnější solidarita tuto citovou blízkost postrádá, a souhlas jednotlivce s jejím uplatňováním je proto zdráhavější. Jedná se například o solidaritu bohatých s chudými, schopných s méně schopnými, zdravých s nemocnými. Stát se v této oblasti uplatňuje svojí mocensko-vrchnostenskou funkcí velmi aktivně. Přes princip solidarity se uskutečňuje přerozdělování, tj. pohyb přenášející zdroje od jedněch k druhým – těm potřebným. Solidarita má své hranice. Nemůže mít natolik vychýlenou podobu, aby ji ti, které postihuje, pociťovali jako nepřiměřenou, neproporcionální, nebo dokonce nespravedlivou, a odňali jí svůj tichý souhlas. Ve jménu solidarity může stát postihovat pouze takovou část majetku schopného, aby současně nedestruoval aktivitu jeho výkonu a nedostal se za ústavní hranici ochrany majetku. Plnění poskytovaná v rámci sociálních práv pocházejí ze státního rozpočtu a odpovědnost za tato plnění spočívá zcela na straně státu. Je-li to stát, kdo je a bude vázán sociálními plněními, pak také musí mít možnost stanovit konkrétní podmínky takového plnění. Stát si nemůže dovolit tu nezodpovědnost stát se dlužníkem, který nebude schopen dodržet své závazky. Tyto skutečnosti ale nesmí popřít samotnou existenci konkrétního sociálního práva či ve svém důsledku vyloučit jeho realizaci. Pokud jde o argument „legitimního očekávání“, který je rovněž obsažen v návrhu 43 poslanců Poslanecké sněmovny, jeho uplatnění není v oblasti sociálních práv zcela namístě. Jak již bylo výše Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

rozebráno, tato práva jsou odvislá zejména od vývoje ekonomické a životní úrovně, dané hospodařením státu. Ve vztahu ke státu, který upadne do hospodářských potíží (viz v nedávné době Rusko, Argentina či Mexiko), se každý, byť sebelegitimnější nárok, stává iluzorním a poškození jsou v podstatě všichni. S tím souvisí i otázka „*již jednou přiznaných nároků*“, které v případě sociálních práv nelze brát jako statické. To prokazuje i novodobá historie České republiky, kdy levicově orientované vlády měly tendenci nejrozličnější sociální dávky zmnožovat, zatímco pravicověji orientované vlády mají tendenci opačnou. Vždy se ale musí pohybovat ve shora již naznačených mezích daných Listinou. Z hlediska celkového souladu napadeného zákona s ústavněprávní úpravou Ústavní soud konstatuje, že přes jistá omezení v oblasti sociálního zabezpečení tato omezení nedosahují takové intenzity, která by byla v rozporu s ústavní úpravou obsaženou v Listině, natož pak že by realizace dotčených sociálních práv byla popřena. Podle čl. 5 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) je politický systém České republiky založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy. Politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjádřené svobodným hlasováním. Rozhodování většiny dbá ochrany menšin (čl. 6 Ústavy). Ústavní soud proto uzavírá, že mají-li navrhovatelé jako představitelé moci zákonodárné za to, že jimi napadená právní úprava je nevhodná či vyvolávající negativní důsledky, mohou usilovat o změnu v rámci politické soutěže, nikoliv v rámci soudní kontroly ústavnosti, která ze své podstaty musí být omezena pouze na otázky ústavněprávní povahy. Pokud by snad Ústavní soud návrhu vyhověl a rozhodoval sám místo zákonodárce, porušil by nejen shora citovaná ustanovení Ústavy, ale zejména by učinil zbytečnou soutěž politických stran. Především jejich úkolem je podle mandátu získaného od jejich voličů a na základě toho stanovených politických priorit předkládat nejvhodnější způsoby realizace sociálních práv zakotvených v hlavě čtvrté Listiny. To samozřejmě vždy z hlediska možností státního rozpočtu, podložených výsledky hospodaření státu, za které rovněž nesou politickou odpovědnost, a v rámci limitů daných příslušnými články Listiny základních práv a svobod.

22. Tyto obecné závěry Ústavního soudu lze vztáhnout i na novelu zákona č. 589/1992 Sb., použitého v posuzovaném případě a na zavedení maximálního vyměřovacího základu pro výpočet a užití pojistného na důchodové pojištění.
23. Přepatek, o jehož vrácení si žalobkyně v zákonem stanovené pětileté lhůtě nepožádala, není bezdůvodným obohacením státu. Žalobkyně argumentuje občanským zákoníkem, který se užije na soukromoprávní vztahy. Vztah žalobkyně jakožto účastníka důchodového pojištění a žalované je vztahem veřejnoprávním, žalobkyně a žalovaná zde nejsou v rovném postavení a tento právní vztah je upraven zákonem č. 589/1992 Sb. a ZDP. Co se stane s přepátkem na důchodovém pojištění, o který si účastník řízení nepožádá, upravují předpisy veřejného práva ve svých zákonech, které jsou zvláštními předpisy vůči obecné úpravě v občanském zákoníku. V posuzovaném případě se správní orgány nedopustily nezákonného postupu ani žádné nedbalosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 16/2009-81).
24. Závěrem soud shrnuje, že správní orgány zjistily skutkový stav tak, že o něm nebyly důvodné pochybnosti, vybraly správně právní předpisy, pod které jej subsumovaly a z toho vyvodily v souladu se zákonem správné skutkové i právní závěry, se kterými se soud ztotožnil, a proto žalobu zamítl. Ve skutečnosti žalobkyně brojí spíše proti znění zákona, jímž je soud – stejně jako žalovaná – vázán a jehož smysl a záměr zákonodárce vysvětlil soud výše.

25. Soud rozhodl o nákladech řízení v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Podle § 60 odst. 2 s. ř. s. ustanovení odstavce 1 neplatí, mělo-li by být právo přiznáno správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění, pomoci v hmotné nouzi a sociální péče. V dané věci neúspěšná žalobkyně ani žalovaná nemají právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně ve lhůtě do dvou týdnů po jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské nám. 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaje o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Olomouc 29. ledna 2021

JUDr. Martina Radkova v. r.
samosoudkyně